

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Milady Tomkové a soudců JUDr. Bohuslava Hnízдила a JUDr. Brigity Chrástilové v právní věci **žalobkyně: S. D.**, zastoupena Mgr. Ing. Lukášem Prudilem, Ph.D., advokátem, se sídlem Brno, Bašty 2, proti **žalovanému: Ministerstvo vnitra**, se sídlem Praha 7, poštovní příhrádka 21/OAM, Nad Štolou 3, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 31. 8. 2005, č. j. 36 Az 248/2004 – 35,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žalovanému **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **nepřiznává.**

Odůvodnění:

Žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) včas podanou kasační stížností napadá usnesení Krajského soudu v Brně č. j. 36 Az 248/2004 - 35 ze dne 31. 8. 2005, kterým bylo odmítnuto podání stěžovatelky ze dne 20. 10. 2004 označené jako žaloba proti výše označenému žalovanému, směřující do rozhodnutí žalovaného č. j. OAM - 2670/VL - 10 - ZA04 - 2004 ze dne 29. 9. 2004.

Z obsahu stěžovatelčiny kasační stížnosti vyplývá, že uplatňuje důvody obsažené v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), d) a e) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), a tvrdí, že soud nesprávně posoudil právní otázku v předcházejícím řízení, jeho rozhodnutí je pro vadu řízení nepřezkoumatelné a konečně, že v důsledku nesprávného právního posouzení je rozhodnutí soudu o odmítnutí návrhu stěžovatelky nezákonné. Stěžovatelka k věci samé v kasační stížnosti uvedla, že vlastnoručním podáním v mongolském jazyce napadla rozhodnutí žalovaného. Krajský soud zaslal toto podání

k překladu ustanovené tlumočnicki. Z překladu vyšlo najevo, že podání stěžovatelky (žaloba) neobsahovalo náležitosti podle s. ř. s. Stěžovatelce bylo proto uloženo usnesením č. j. 36 Az 148/2004 - 12 ze dne 22. 12. 2005, aby své podání doplnila. K výzvě soudu doložila do spisu další podání. Protože však neovládá český jazyk, nerozuměla tomu, jakým způsobem má žalobu doplnit, nerozuměla ani poučení. V důsledku toho doplnila své podání opět v mongolském jazyce a opět nedostatečně. Poté přistoupil krajský soud k odmítnutí její žaloby. S takovým postupem krajského soudu stěžovatelka nesouhlasí a dovozuje, že bylo porušeno její zákonné právo na jednání ve své mateřštině, které jí dává ustanovení § 18 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“), ve spojení s ustanovením § 64 s. ř. s. Stěžovatelka argumentuje tím, že podle ustanovení § 18 odst. 2 o. s. ř. soud ustanoví účastníku, jehož mateřštinou je jiný než český jazyk, tlumočnicka, jakmile taková potřeba vyjde v řízení najevo. Dále podle ustanovení § 36 odst. 1 s. ř. s. mají účastníci v řízení rovné postavení. Soud je povinen poskytnout jim stejné možnosti k uplatnění jejich práv a poskytnout jim poučení o procesních právech a povinnostech v rozsahu nezbytném pro to, aby v řízení neutrpěli újmu. Soud podle stěžovatelky postupoval správně, pokud jí ustanovil tlumočnicki, jakmile vyšla najevo potřeba tak učinit, tj. k překladu podání, která stěžovatelka soudu zaslala. Podle stěžovatelky však měl rovněž opatřit úředním překladem do její mateřštiny písemnosti, které zasílal soud jí, aby stěžovatelka mohla výzvám soudu porozumět a soudu vyhovět. Z tohoto důvodu stěžovatelka navrhla, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Zároveň požádala o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Žalovaný ve svém vyjádření uvedl, že k obsahu kasační stížnosti se nebude vyjadřovat, protože kasační stížnost směřuje do procesního postupu soudu.

Z obsahu soudního spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že se stěžovatelka dne 20. 10. 2004 obrátila na krajský soud podáním, které bylo napsáno v mongolském jazyce, bylo opatřeno toliko českým nadpisem, který podání označoval jako „žalobu proti Ministerstvu vnitra ČR, Odboru azylové a migrační politiky“. Krajský soud proto dne 7. 12. 2004 usnesením č. j. 36 Az 248/2004 - 4 ustanovil tlumočnicka a uložil mu, aby podání stěžovatelky přeložil do českého jazyka. Z překladu vyplynulo, že podání stěžovatelky obsahuje kromě jejího jména a příjmení, pouze žádost o opětovné přihlédnutí k její žádosti o udělení azylu. Krajský soud proto stěžovatelku usneseními ze dne 22. 12. 2004, č. j. 36 Az 248/2004 - 11 a č. j. 36 Az 248/2004 - 12 vyzval, aby jednak ve lhůtě 15 dnů od doručení prvního usnesení předložila soudu rozhodnutí žalovaného, které žalobou napadá, jednak aby ve stejné lhůtě od doručení druhého usnesení doplnila své podání o náležitosti podle ustanovení § 71 odst. 1 s. ř. s., které soud v usnesení vyjmenoval. Obě usnesení byla stěžovatelce doručena dne 4. 2. 2005. Dne 28. 2. 2005 stěžovatelka reagovala na výzvy soudu opětovným podáním v mongolském jazyce, které označila českým nadpisem „Doplnění žaloby proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ČR“, a k tomuto podání přiložila v souladu s výzvou soudu napadené rozhodnutí žalovaného. Krajský soud nechal opět podání stěžovatelky přeložit. Podání obsahovalo vyjádření stěžovatelky, že v její zemi je životní úroveň velmi nízká, proto přišla do České republiky. Po příchodu do České republiky si půjčila u banky peníze, které předala zprostředkovateli. Chtěla by v České republice žít a pracovat. Proto požádala o azyl a soud žádá, aby její žádost přijal. V reakci na to krajský soud podání stěžovatelky odmítl, protože nesplňovalo náležitosti žaloby a vady podání nebyly ani po výzvě soudu odstraněny (§ 37 odst. 5 s. ř. s.).

Stěžovatelka je osobou oprávněnou k podání kasační stížnosti, neboť byla účastnicí řízení, z něhož napadené rozhodnutí krajského soudu vzešlo (§ 102 s. ř. s.) a tuto kasační stížnost podala včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.). Jakkoliv stěžovatelka označila jako důvody podání kasační stížnosti důvody ve smyslu § 103 odst. 1 písm. a), d) a e) s. ř. s., Nejvyšší správní soud kasační námitky subsumoval toliko pod ustanovení § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., neboť veškeré uplatněné námitky plně vyčerpává. S ohledem na tento uplatněný důvod Nejvyšší správní soud shledává kasační stížnost přípustnou.

Pokud jde o návrh přiznání odkladného účinku kasační stížnosti, Nejvyšší správní soud při zvážení nutnosti rozhodnutí o odkladném účinku dospěl k závěru, že o žádosti není třeba rozhodovat tam, kde je o kasační stížnosti rozhodováno přednostně a kde je žadatel chráněn před důsledky rozsudku krajského soudu režimem pobytu za účelem strpění podle § 78b odst. 1, 2 zákona o azylu (cizinec má nárok na udělení víza za účelem strpění pobytu mj., pokud žádost doloží dokladem o podání kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci azylu a návrhu na přiznání odkladného účinku - takové vízum opravňuje cizince k pobytu na území po dobu platnosti víza, která je 365 dnů; na žádost cizince odbor cizinecké a pohraniční policie platnost víza prodlouží, a to i opakovaně) - ze zákona platnost uvedeného víza zaniká právní mocí rozhodnutí o kasační stížnosti. Pozitivní rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek by tedy nemělo z hlediska ochrany stěžovatele žádný význam, negativní by před rozhodnutím o kasační stížnosti bránilo řádnému soudnímu řízení. Při rozhodnutí o kasační stížnosti pak je rozhodnutí o odkladném účinku nadbytečné, neboť obecně může přiznání odkladného účinku kasační stížnosti přinést ochranu jen do doby rozhodnutí o této stížnosti.

Nejvyšší správní soud za této situace napadený rozsudek krajského soudu v mezích řádně uplatněných kasačních důvodů a v rozsahu kasační stížnosti podle § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. přezkoumal. Přitom dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Podstatou námitek uplatněných v kasační stížnosti je spor o to, zda v případě stěžovatelky mohl krajský soud přistoupit k odmítnutí podání stěžovatelky, aniž ji poučil o náležitostech žaloby a o nutnosti jejího doplnění v ji srozumitelném jazyce. Jinými slovy, právní otázkou, již se musí Nejvyšší správní soud zabývat, je, zda je soud povinen v případě, že účastník řízení není mocen jedacího jazyka, přistoupit k zasílání soudních písemností v jazyce účastníku srozumitelném. V kontextu této otázky stěžovatelka správně odkazuje na klíčový význam výkladu ustanovení § 18 odst. 2 o. s. ř.

Výkladu ustanovení § 18, zejména pak jeho odstavce druhého, věnoval Nejvyšší správní soud ve své rozhodovací činnosti pozornost již několikrát (srovnej např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 8. 2004, č. j. 4 Azs 261/2004 - 57, či obdobně rozsudek ze dne 12. 1. 2005, č. j. 7 Azs 270/2004 - 35, www.nssoud.cz) a je ve své judikatuře konstantní. Tato rozhodnutí se ovšem týkala situace, kdy šlo o ustanovení tlumočníka, tj. situace, kdy bylo zapotřebí umožnit účastníku řízení bezprostředně komunikovat při jednání.

Pokud jde ovšem nikoliv pouze o ustanovení tlumočníka, ale přímo o vypracování soudní písemnosti v jiném jazyce než českém, prošla rozhodovací činnost Nejvyššího správního soudu vývojem, který byl posléze usměrněn judikaturou Ústavního soudu.

Nejvyšší správní soud tak na jedné straně zaujal v rozsudku ze dne 21. 4. 2005, č. j. 2 Azs 52/2005 - 47 (srovnej www.nssoud.cz) právní názor, že ustanovením § 18 odst. 1

a 2 o. s. ř. ve spojení s § 64 s. ř. s. se na úrovni jednoduchého práva realizuje základní právo zaručené zejm. v čl. 37 odst. 4 Listiny základních práv a svobod („*Kdo prohlásí, že neovládá jazyk, jímž se vede jednání, má právo na tlumočníka.*“). Pokud jde o překlad soudních písemností, nikoliv tedy pouze o zajištění ústního styku účastníků a soudu, Nejvyšší správní soud vyšel v tomto rozhodnutí z názoru, že výše uvedené zásady ustanovování tlumočníka se na případ překládání soudních písemností, které jsou doručovány účastníkům, uplatní v modifikované podobě, ovšem obdobně.

Naproti tomu ve svém dřívějším rozsudku ze dne 31. 1. 2005, č. j. 2 Azs 255/2004 - 47 (srov. www.nssoud.cz), Nejvyšší správní soud dospěl k závěru opačnému a konstatoval, že povinnost soudu ustanovit tlumočníka podle ustanovení § 18 odst. 2 o. s. ř. v souladu s gramatickým, teleologickým i systematickým výkladem vzniká pouze tehdy, pokud o to účastník požádá, dále dojde - li k ústnímu jednání, a pak pouze za situace, že účastník by pro jazykovou bariéru nemohl účinně obhajovat svá práva v řízení před soudem, přičemž tato potřeba musí být zjevná a musí v řízení vyplynout sama, tedy aniž by byl soud nucen tuto potřebu aktivně zjišťovat. Konečně v tomto rozhodnutí Nejvyšší správní soud zastával názor, že ustanovení § 18 o. s. ř. ve spojení s ustanovením čl. 37 odst. 4 Listiny základních práv a svobod směřuje především k situaci, kdy je nařízeno ústní jednání, nikoliv k ostatním procesním situacím charakterizovaným písemným stykem s účastníky řízení.

Vzhledem k niterné ústavní vazbě ustanovení § 18 o. s. ř., kterou vyzdvihovala obě citovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, je důležitým vodítkem pro další rozhodovací činnost Nejvyššího správního soudu judikatura Ústavního soudu. I ta při vymezení obsahu a dosahu čl. 37 odst. 4, případně čl. 36 Listiny základních práv a svobod, prošla jistými peripetiemi (srovnej např. vzájemně diametrálně odlišné závěry nálezu ze dne 8. srpna 2005 ve věci II. ÚS 186/05 a usnesení ze dne 20. července 2005 ve věci IV. ÚS 189/05, a to při zcela obdobném skutkovém základu; www.concourt.cz). Nicméně dne 25. 10. 2005 přijalo plénum Ústavního soudu sjednocující stanovisko (Pl.ÚS st20/05), které tuto nejednotu překonává. Při výkladu obsahu čl. 37 odst. 4 Listiny základních práv a svobod dospívá k závěru, že je třeba u tohoto ustanovení vyjít jak z gramatického výkladu, tak z výkladu logického, srovnávacího a výkladu teleologického. Gramatický výklad uvedeného ustanovení je podle Ústavního soudu zcela jednoznačný a svědčí pro nutnost tlumočení při ústní komunikaci účastníka řízení neovládajícího český jazyk se soudem. Nutnost překladu písemností ovšem gramatickým výkladem dovodit nelze. Logický výklad za použití argumentu a simili vede k témuž výsledku. To proto, že například obsah čl. 6 odst. 3 písm. e) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, ač je omezen co do uplatnění toliko na trestní řízení, je co do rozsahu zaručeného práva srovnatelný s čl. 37 odst. 4 Listiny základních práv a svobod. Přitom je zřejmé, že základní právo v těchto ustanoveních garantované, sleduje stejný účel, za nějž lze označit fair proces nahlížený z aspektu přímé komunikace účastníka řízení (příp. obviněného) se soudem. Jinými slovy, i výklad teleologický svědčí pro výše nastíněný závěr. Rozsah základního práva na tlumočníka tak, jak byl svrchu vymezen, není, dle názoru Ústavního soudu, možné rozšiřovat za použití obecných ustanovení o fair procesu, jaké představuje čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, resp. čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. To proto, že právo na fair proces je naopak tvořeno komplexem dalších práv. Jsou - li tyto ústavněprávní procesní záruky výslovně uvedeny v ústavním pořádku, není důvodu, aby byly dovozovány z obecného ustanovení formou jeho konkretizace.

Nejvyšší správní soud se zcela ztotožňuje s novější judikaturou Ústavního soudu, a proto v případě stěžovatelky dospěl k závěru, že její kasační námitka je nedůvodná.

Nadto Nejvyšší správní soud poukazuje na to, že na výzvu soudu ze dne 22. 12. 2004, aby předložila rozhodnutí žalovaného, které napadá, stěžovatelka řádně reagovala a rozhodnutí ve stanovené lhůtě předložila. Stejně tak, byť v jazyce mongolském, reagovala na výzvu k doplnění žaloby přípisem, v němž sděluje opětovně obsah svého předchozího podání. Z těchto reakcí (zejména z faktu, že vyčerpávajícím způsobem reagovala na výzvu k doplnění napadeného rozhodnutí) se nedá podle Nejvyššího správního soudu dovodit, že by stěžovatelka nebyla schopna porozumět obsahu jí zasílaných písemností. Nedoplnění žaloby je tak podle Nejvyššího správního soudu třeba přičítat nikoliv neznalosti jazyka vyvolané nevědomostí, jak, či o co žalobu doplnit, ale mnohem spíše skutečností, že stěžovatelka konkrétnějších důvodů pro napadení rozhodnutí žalovaného neměla.

Nejvyšší správní soud se také v souladu s ustanovením § 109 odst. 3 s. ř. s. ex officio zabýval otázkou, zda nároky krajského soudu na doplnění žaloby nebyly příliš tvrdé, zda nevybočily z mezí stanovených obsahem ustanovení § 71 odst. 1 s. ř. s. konkretizovaného judikaturou správních soudů a judikaturou Ústavního soudu. V případě stěžovatelky, jakkoliv by bylo možné pominout s ohledem na dosavadní judikaturu (srov. zejména nálezy Ústavního soudu ze dne 11. 7. 2000, sp. zn. II. ÚS 491/98, www.concourt.cz) to, že nebyla s to doplnit náležitosti podle ustanovení § 71 odst. 1 písm. b), c), e) či f) s. ř. s., nelze překlenout zásadní nedostatek náležitosti žaloby podle ustanovení § 71 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Stěžovatelka ani při nejvyšší míře příznivosti posuzování neuvedla ve vztahu k napadenému rozhodnutí žádné relevantní skutkové či právní námitky (přirozeně jakkoliv laické), které by soud mohly vést k tomu, v jakém rozsahu a z jakých důvodů má napadené rozhodnutí přezkoumat. Jakkoliv Nejvyšší správní soud nehodlá být při posuzování této náležitosti přeměřeně formalistický, musí trvat na tom, že formulace žalobních bodů musí mít reálný vztah k napadenému rozhodnutí, musí z něj vycházet a nelze připustit, aby byla pouhým obecným typovým odkazem na možná pochybení žalovaného (srovnej rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 12. 2005, č. j. 2 Azs 92/2005 - 58, www.nssoud.cz). Takovým požadavkům však podání stěžovatelky nedostálo. Krajský soud proto právem považoval podání stěžovatelky za neschopné projednání a právem aplikoval ustanovení § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

Ze shora uvedených důvodů tedy Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelka neměla ve věci úspěch, proto jí právo na náhradu nákladů nenáleží. To by náleželo žalovanému. Protože však žalovaný žádné náklady neuplatňoval a Nejvyšší správní soud ani žádné náklady, jež by mu vznikly a jež by překročily náklady jeho běžné administrativní činnosti, ze spisu nezjistil, rozhodl tak, že žalovanému, přestože měl ve věci plný úspěch, se náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 11. října 2006

JUDr. Milada Tomková
předsedkyně senátu